

personlighet, att få möjlighet till fördjupning och mognad. Inte minst viktigt är detta eftersom pastorn utövar en makt som kan vara till gagn eller skada för andra. Att vara pastor är att på ett särskilt sätt föra in en teologisk kompetens i församlingen, något som gång på gång behöver sägas i många församlingar, poängterar Arne Fritzson i en teologisk reflektion över ordination och gudsfolk. Fritzson visar tydligt att pastors särskilda uppgift att vara den reflekterade teologen behöver uppraderas i församlingarna.

Att göra antologin full rättvisa i en kort recension är nästan omöjligt, inte minst på grund av att texterna glider på skalan akademisk reflektion till andlig vägledning. Här finns mer för mitt praktiska pastorala ledarskap än för min vetenskapliga reflektion över pastoralt ledarskap. Även om bokens avnämare främst är präster och pastorer i de svenska trossamfundet är det tråkigt att Teologiska högskolan i sin skriftserie inte tar tillfället i akt och fördjupar det vetenskapliga samtalet om pastoralt ledarskap i vår tid. Det teologiska samtalet om identitet och uppdrag behöver föras i varje tid. Vad är det att vara pastor i en postsekulär och postkulturell tid? Vilken är pastors identitet i en kultur som mer premierar att göra än att vara?

*Jan-Olof Aggedal,
Docent, Lund*

Ulf Borelius, *Om befrielsesteologins uppkomst i Latinamerika. En sociologisk analys av religiös förändring*. Skellefteå: Artos Academic, 2016. 477 sid.

Utifrån den franske sociologen Pierre Bourdieus vetenskapliga nyckelbegrepp (fält, habitus och kapital) skriver Ulf Borelius sin avhandling om befrielsesteologins uppkomst.

Borelius har gjort ett väl genomarbetat forskningsarbete, där han upptäckt hur Gustavo Gutiérrez och många med honom, värnar om sitt "varumärke". Bourdieu talar om hur människor med ett kulturellt kapital befäster sina sociala positioner. I Gutiérrez fall har detta, enligt Borelius, förorsakat en felaktig historiebild, som gått i repris i litteraturen om befrielsesteologin.

Vem har inte studerat eller hållit föreläsningar om Gutiérrez som befrielsesteologins fader? Efter denna avhandling är det dags att ifrågasätta detta. Till Borelius slutsatser hör att det är helt osannolikt att de fattiga är befrielsesteologins ursprungliga subjekt. Det saknas empiriskt material som stöder denna tankegång. I stället uppstod denna teologiska riktning bland universitetsstudenter i Latinamerika.

Till avhandlingens källmaterial hör skrifter som är befrielsesteologins egna dokument. Borelius har hämtat skriftliga källor bland annat från Instituto Bartolomé de las Casas (Lima, Peru), där mängder av Gutiérrezmaterial finns i arkiverat.

Det är spännande läsning, där Borelius berättar hur han efter ett tag hindras från att ta del av ytterligare intressanta dokument. Men, slutligen, fick han fram "tillräckligt" för att kunna göra denna avhandling möjlig. Dessvärre har rensningen fortsatt och lett fram till att allt material inte längre är registrerat, vilket kommer att försvåra för framtida forskning.

I mitten av avhandlingen finns faksimil av dokument som tydligt påvisar att Gustavo Gutiérrez inte talade om befrielsesteologi i Chimote (juli 1968), men däremot talade han om utvecklingsteologi (sic!). Till andra som ännu tidigare än honom talat i befrielsesteologiska termer hör Rubem A. Alves, vars doktorsavhandling kom i maj 1968. Om relationen mellan frälsning och befrielse, som kännetecknar befrielsesteologin, föreläste den före detta romersk-katolske paraguayanske prästen och sociologen Gilberto Giménez i juli 1967.

Nu skriver inte Borelius om befrielsesteologins uppkomst bara för att försöka peka på vem som var först, utan varför den uppstod. Med all tydlighet pekar Borelius på att det var bland romersk-katolska studenter i universitetsmiljö och att det inte heller finns "en fader" utan att det är ett kollektivt arbete. Borelius påvisar att befrielsesteologin uppstod som utmaning i relation till marxistiska grupperns krav på samhällsförändring i den underutveckling som kännetecknade latinamerikanska länder. Samtidigt med detta befinner sig den romersk-katolska kyrkan i en reproduktionskris, som måste åtgärdas.

Ser vi till Gutiérrez CV, uppvisar det föga erfarenheter av basförsamlingar i det fattiga Peru, men desto mer från den akademiska miljön. Han har knappast alls skrivit om basgemenskaper, vilket gör det svårt att se en omedelbar koppling mellan fattiga och hans teologi. Han varken bodde eller verkade bland fattiga när befrielsesteologin växte fram. Han växte upp i lägre medelklass och verkade till största delen som präst i universitetsmiljö. Tjänstgöringen som präst utförs framför allt med uppdrag som rådgivare och inom Katolsk Aktion. Borelius påvisar att de flesta som skriver om Gutiérrez har en ideologisk närhet till befrielsesteologi och saknar sedvanlig vetenskaplig distans i sina undersökningar.

Avhandlingen är inget mindre än en "relectura" av befrielsesteologins uppkomst, och vars resultat ingen forskare inom detta fält kan undgå att förhålla sig till.

*Hans Damerau,
FD, Göteborg*

Robert Eriksson, Joel Halldorf & Åsa Molin (red.), *Söndag. Gudstjänst i en ny tid*. Örebro: Libris förlag, 2015. 296 sid.

I tonåren började jag gå på möten. Min mamma visade upp en förvånad min när jag berättade att de handlade